

Тема 1

ВСТУП ДО МІКРОЕКОНОМІКИ

- 1.1. Мікроекономіка як складова економічної науки.
- 1.2. Предмет і методологія мікроекономіки.
- 1.3. Мета і зміст мікроекономіки як навчальної дисципліни.

Ключові положення
Терміни і поняття
Завдання для самоперевірки
Завдання для індивідуальної роботи
Література для поглибленого вивчення

Вивчивши матеріал цієї теми, ви будете знати:

- загальні положення щодо економічного вибору та сутність економіксу як галузі теоретичної економіки;
- об'єкт і предмет мікроекономіки, її аналітичну, обґрунтовальну і прогнозувальну роль в економічному житті;
- сукупність специфічних принципів і методів мікроекономічних досліджень;
- завдання мікроекономіки як навчальної дисципліни та логіко-структурну послідовність її вивчення,

а також уміти:

- орієнтуватись у взаємозв'язках між науками і навчальними дисциплінами, що досліджують та вивчають різні складові економічної теорії;
- виділяти економічні одиниці, які являють собою об'єкт мікроекономіки, і питання, сукупність яких формує предмет цієї навчальної дисципліни;
- відрізнити позитивні і нормативні наукові результати та практичні висновки, встановлені мікроекономічними дослідженнями;
- сформулювати мету курсу «Мікроекономіка» і низку завдань, розв'язання яких забезпечить досягнення даної мети.

1.1. Мікроекономіка як складова економічної науки

Економічна наука та економікс

Людські істоти живуть у постійному прагненні задовольнити свої потреби. І матеріальні, і духовні потреби кожної людини повсякденно змінюються і, як правило, зростають, що асоціюється з пристойним або високим рівнем життя. Для задоволення своїх різноманітних та зростаючих потреб людські об'єднання організовують виробництво товарів і послуг. Для цього використовуються наявні природні і людські ресурси — земля і матеріальні багатства, будівлі і машини, праця і підприємницький талант. Організована у певний спосіб діяльність зі створення потребозадовольняючих товарів і послуг здійснюється в межах економічної системи.

Ідеальне функціонування цієї економічної системи у контексті повного і повсякчасного задоволення всіх людських потреб є неможливим. Це пояснюється тим, що, по-перше, потреби завжди випереджають виробничі спроможності економічної системи. Постійно з'являються нові потреби, відбуваються структурні зміни в бажаннях і преференціях людей. Для задовольняючої реакції щодо вказаних змін економічна система має підготуватись і потребує низку ресурсів, серед яких об'єктивно присутній час. Але навіть якщо не враховувати динаміку змін у людських потребах, то завжди існує друга причина неможливості досягнення абсолютного матеріального достатку як результату ідеального функціонування економічної системи. Ця причина має назву обмеженості ресурсів.

Загальновідомим є факт обмеженості, вичерпності будь-яких ресурсів, які є сьогодні у розпорядженні людства. І оскільки сукупність усіх людських потреб завжди перевищує і перевищуватиме виробничі можливості всіх наявних ресурсів, постійним залишатиметься завдання забезпечення раціонального споживання обмежених ресурсів.

Проблема ефективного використання обмежених ресурсів — головна для економічної науки. Загалом ця наука може бути визначена як така, що вивчає вибір людей, який вони здійснюють, використовуючи обмежені ресурси для задоволення своїх бажань і потреб. В основі ж прийняття рішення стосовно певного вибору завжди лежить порівняння. З одного боку, виступає результат такого зіставлення, якого прагнуть досягти чи окрема особистість, чи людська спільнота будь-якого масштабу в питаннях задоволення потреб, розв'язання проблеми, досягнення мети (особистої або суспільної). З другого боку, присутні витрати всіх ресурсів, необхідних для отримання бажаного результату. Або через співвідношення результату і витрат, що, власне, і є ефективністю, або через порівняння їх абсолютних величин приймається рішення з питань доцільності певного вибору або відмови від нього.

Економічний вибір на підставі порівняльних оцінок проводиться постійно і повсюдно:

— у родині під час прийняття рішень щодо поповнення і використання сімейного бюджету (хто та скільки має заробляти, скільки витратити на харчування, кому справити новий одяг, куди поїхати відпочивати і т. д.);

— на виробничому підприємстві, що має певні ресурсні обмеження та не безмежні можливості розширення виробництва (які товари виробляти, які організаційно-технологічні процеси для цього використовувати, на якого споживача орієнтуватись і т. д.);

— у комерційних структурах, різноманітних установах, які через здійснення операцій на численних ринках заробляють кошти і в такий спосіб формують власний бюджет та прагнуть раціонально його використати;

— у регіональних владних утвореннях, які мають свій бюджет (за рахунок яких джерел наповнювати бюджет і в яких напрямках його використовувати);

— загалом у державі, яка має вирішувати низку проблем, так чи інакше пов'язаних із поповненням і використанням головного бюджету країни.

Теоретичний аналіз базових функціональних залежностей, які описують економічний вибір, направлений на максимально можливе задоволення потреб за обмеженого ресурсного забезпечення і становить суть розділу економічної науки, що дістала назву «**економікс**». До економіксу входять дві частини — **мікроекономіка і макроекономіка**.

У мікроекономіці префікс мікро- означає, що всі процеси, які відбуваються в економічній системі, розглядаються з позицій малих, первинних господарських одиниць і що в цій частині економіксу вивчаються умови здійснення вибору цими мікросистемами. До їх складу входять окремі індивіди, домогосподарства (англ. household¹), підприємства, установи, урядові агенції і т.п., тобто будь-які ринкові агенти, які самостійно приймають рішення щодо куплі-продажу ресурсів, товарів, послуг тощо.

Розділ економіксу, який вивчає великомасштабні економічні явища, має назву «**макроекономіка**», у центрі уваги якої — функціонування економічної системи в цілому і великих її секторів. Об'єктом макроекономічного аналізу є національний дохід і суспільний продукт, економічне зростання, загальний рівень зайнятості, сукупні споживацькі витрати та заощадження, загальний рівень цін та інфляція, оподаткування та ін.

У ході вивчення мікро- чи макроекономіки, внутрішніх чи зовнішніх економічних відносин — у будь-якому разі економічний аналіз вимагає особливого способу мислення стосовно того, як люди здійснюють свій вибір і приймають рішення про використання обмежених ресурсів. Але, як можна бачити на прикладі макроекономічного явища інфляції, що є підсумковим результатом мільйонів індивідуальних виборів стосовно цін на конкретні товари та послуги, макроекономіка має за основу мікроекономіку. З іншого боку, мікроекономічні рішення приймаються в макроекономічному середовищі і

¹ Цим терміном в англійській економічній літературі називають групу людей, які об'єднують свої доходи, мають загальну власність і спільно приймають економічні рішення; «хаусхолд» може вестись і однією людиною; «хаусхолди» здійснюють пропозицію факторів виробництва, споживають придбані товари і послуги.

суттєво залежать від нього. Таким чином, обидві частини економіксу однаково важливі для економічної освіти, для становлення та розвитку сучасного ринкового способу мислення.

**Місце
мікроекономіки
в економічній
науці**

Мікроекономіка безпосередньо пов'язана з діяльністю окремих суб'єктів господарювання як таких, що відіграють суттєву роль у функціонуванні економічної системи. Мікроекономіка пояснює, як і чому приймаються рішення у первинній ланці. Наприклад, на узагальненому, принциповому, рівні вона роз'яснює, як споживачі приймають рішення стосовно купівлі товару і як на їх вибір впливають зміни цін та доходів споживачів; яким чином підприємства визначають необхідну чисельність робітників та як робітники вирішують, де і скільки їм необхідно працювати і т. ін.

Другим украй важливим аспектом мікроекономічних досліджень є вивчення взаємодії мікроєдиниць господарювання у створенні більших структур — галузей і відповідних ринків. Мікроекономіка допомагає зрозуміти логіку становлення та розвитку певного ринку, механізму взаємодії між виробниками, пропонувачами і продавцями, з одного боку, і покупцями та споживачами — з другого. Мікроекономіка пояснює, яким чином встановлюються ціни на конкретні товари, яку ринкову поведінку має обирати той чи інший учасник за тих чи інших умов. Вивчаючи діяльність окремих підприємств і споживачів, мікроекономіка висвітлює, як функціонують та розвиваються господарські галузі та ринки, у який спосіб на них впливають урядова політика та економічні умови в інших країнах.

На тлі означених вище у загальному вигляді питань, що перебувають у центрі уваги мікроекономічної теорії, стає зрозумілим, що мікроекономіка безпосередньо пов'язана із поясненням і прогнозуванням явищ, які відбуваються і розвиток яких у майбутньому потрібно передбачити. В економіці, як і в інших науках, обґрунтування і прогнози ґрунтуються на теоретичних положеннях, які використовують для пояснення змін і явищ у навколишньому середовищі з позицій основних закономірностей, правил, гіпотез тощо. Так, наприклад, теоретичний аналіз економічної діяльності підприємства починається з простого припущення, що воно прагнучим максимізувати свій прибуток. Виходячи з цього припущення мікроекономічна теорія формує засади для розуміння того, як підприємство планує виробляти продукцію, наймати робочу силу, закуповувати сировину і матеріали, здійснювати капітальні вкладення, за якими цінами купувати виробничі ресурси та яку ринкову ціну правити на свій товар.

Мікроекономіка слугує також фундаментом для прогнозування. Продовжуючи розгляд підприємства, вкажемо, що мікроекономіка пояснює причини і дозволяє встановити розмір зміни обсягу випуску продукції в умовах коливання цін та інших змін на ринках факторів виробництва, на суміжних товарних ринках та ін. Завдяки застосуванню статистичних і економетричних методів дослідження стає можливою побудова моделей, що використовуються для кількісних прогнозів. І саме мікроекономіка являє собою теоретичну базу для побудови моделей як математичного відтворення ринку, підприємства чи якогось іншого економічного суб'єкта.

1.2. Предмет і методологія мікроекономіки

Об'єкт і предмет

Якщо виходити з того, що головним завданням для всіх економічних мікросистем, усіх суб'єктів господарювання є здійснення найкращого економічного вибору за умов обмеженості ресурсів, то цілком однозначно можна визначити об'єкт і предмет науки «мікроекономіка». Об'єктом мікроекономічного дослідження виступають різні мікросистеми, а саме:

- людина, окремий індивід, як суб'єкт господарювання;
- домашнє господарство (домогосподарство), що поєднує фізичних осіб як споживачів, а отже, формує попит і задовольняє його через продаж факторів виробництва;
- підприємство, яке пропонує свої товари і послуги, для виробництва яких закупає необхідні фактори;
- комерційні структури, фінансові установи та інші ринкові агенти, які діють на окремих ринках або формують ринкову інфраструктуру;
- некомерційні організації — університети та інші заклади освіти, лікарні, культурні заклади і т. ін., які беруть участь у певних ринкових операціях;
- державні структури — міністерства, органи судочинства та внутрішніх справ, податкові служби та ін., в аспекті здійснення ними ринкових операцій чи то як продавця, чи як покупця.

Предмет вивчення мікроекономіки — ефективність функціонування перерахованих мікросистем, окремих механізмів економічної системи та складників національної економіки. У центрі уваги мікроекономіки перебуває поведінка окремих економічних одиниць, які прагнуть дістати найбільшу вигоду за умов використання обмежених ресурсів. Для окремих індивідів і домогосподарств найбільшою вигодою є максимальна корисність, яку ті можуть одержувати від наявних у них ресурсів. Для виробничих підприємств і комерційних структур та для їхніх власників найбільшим зиском буде максимальний економічний прибуток як результат ефективного використання економічних ресурсів.

Оскільки мікросистема прямо чи опосередковано трансформує свою мету в індивідуальний попит чи пропозицію і з ними потрапляє до ринкового механізму, то вивчення цього механізму погодження попиту і пропозиції та функціонування окремих ринків також належить до предмета мікроекономіки.

Можна розглядати мікроекономіку як науку про прийняття рішень суб'єктами господарювання. До основних проблем мікроекономічних досліджень відносять:

- розподіл ресурсів між альтернативними цілями мікросистеми, оцінка альтернативних варіантів використання обмежених ресурсів;
- ціни, обсяги виробництва і споживання матеріальних благ та послуг;
- стан окремих ринків (ринків певних продуктів і послуг, ринків праці, капіталу, інших ресурсів).

Специфічні принципи

Мікроекономіка як галузь економічної науки ґрунтується на загальних і специфічних принципах наукового пізнання. До специфічних принципів мікроекономічного дослідження належать:

— принцип методологічного індивідуалізму, відповідно до якого всі процеси, що відбуваються в економічній системі, досліджуються з позицій мікросистеми, і поведінка окремої особи, окремого ринкового агента є вихідною для наукових досліджень та узагальнень;

— принцип раціональності, який передбачає доцільність намірів, рішень і дій мікросистеми, тобто йдеться не тільки про розумність цілей економічних агентів (субстанційна раціональність), а й про кращі способи їх досягнення (процедурна раціональність);

— принцип рівноваги, за якими мікросистема завжди прагнучиме урівноважувати свої потреби зі своїми можливостями, здійснювати свої витрати відповідно до доходів; прагнення до рівноважного стану окремих економічних агентів в інтегрованому вираженні виявляється через стремління окремих ринків і системи утримувати рівновагу, якомога швидше ліквідуючи будь-які відхилення.

Методи мікроекономічних досліджень

Під час вивчення поведінки окремих економічних одиниць, їхньої взаємодії через ринковий механізм у мікроекономіці використовують певну сукупність методів: спостереження та описування, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу. Широко впроваджується такий метод, як моделювання.

Якщо залежності між економічними змінними унаочнюються за допомогою таблиць або графіків, то маємо використання табличних або графічних методів, якщо ці залежності виражаються через рівняння, то використовуються економіко-математичні моделі, які ділять на дві групи моделей — оптимізаційні та рівноважні.

Коли ведуться спостереження за поведінкою окремих економічних агентів, то для пошуку найкращого рішення широкого впровадження набули оптимізаційні моделі. І саме тому основні робочі поняття мають граничний характер: гранична корисність під час вивчення поведінки споживача, граничний продукт, граничні витрати, граничний вигодопридбач при оптимізації рішень виробника і продавця. Через цю обставину мікроекономічний аналіз часто називають маржинальним (англ. margin — межа, границя). Вираз «маржинальний» можна тлумачити як додатковий, як зміну в певному параметрі на одну одиницю. А оскільки більшість випадків економічного вибору або рішень передбачають зміни у статус-кво і відбувається оцінювання доцільності переміщення границі певних дій — збільшення обсягу виробництва, додатковий найм робітників і т. ін., то зрозуміло, що мають виконуватись маржинальний аналіз, порівняння граничних вигод і граничних витрат для забезпечення раціонального чи оптимального вибору.

Другу групу моделей використовують для аналізу стану мікросистеми або для оцінювання взаємозв'язків між економічними одиницями. Зазвичай припускають, що система перебуває у стані рівноваги, якщо сили, що взаємодіють, збалансовані та відсутні внутрішні імпульси до порушення балансу. Наприклад, у стані рівноваги перебуває споживач за умови, що будь-які зміни в структурі споживання приведуть до пониження рівня його задоволення. Прикладом рівноважної моделі слугують також параметри стану рівноваги на досконало конкурентному ринку.

У загальному вигляді можна сказати, що економічна теорія, зокрема, і мікроекономіка — це модель, спрощена картина або схема певного явища, сектору економіки, поведінки суб'єкта господарювання або їхньої сукупності. У разі моделювання неминуче відбувається абстрагування, тому що потрібно відділити факти неекономічного характеру та такі, що не стосуються явища, яке досліджується. З іншого боку, реальний світ надміру складний і заплутаний, переобтяжений несуттєвими деталями, що без спрощень, узагальнень та абстракції неможливо зрозуміти, що справді є важливим. Занадто детальні моделі неможливо аналізувати. За висловом **Дж. Робінсон** (Robinson), безглуздо створювати карту масштабом 1:1.

У ході побудови певних узагальнень економісти, як і інші вчені, використовують припущення «за інших рівних умов», або *ceteris paribus*. Іншими словами, дослідники припускають, що всі інші змінні, за винятком тих, які розглядаються в даний момент, залишаються незмінними. Використання цього методу дозволяє спростити процес аналізу шляхом вичленення та дослідження необхідного причинно-наслідкового зв'язку.

**Позитивна
і нормативна
мікроекономіка**

Мікроекономіка, як і всі інші, є наукою емпіричною. Це означає, що вона базується на фактах, тобто на відомих даних або певних явищах, що спостерігаються або піддаються перевірці. Завданням мікроекономічної теорії є приведення до системи, тлумачення та узагальнення фактів. Теорія та її принципи — як кінцевий результат аналізу — вносять порядок і сенс у набір фактів, встановлюючи відповідні взаємозв'язки між ними та виводячи з них певні узагальнення. У свою чергу, факти слугують тлом для постійної перевірки правильності вже встановлених принципів і теорій. Факти, тобто реальна поведінка мікросистем у процесі виробництва, обміну та споживання товарів і послуг, із часом змінюються. Тому необхідно постійно звіряти існуючі принципи та теорії з мінливим економічним середовищем.

Позитивна мікроекономіка має справу з фактами, що вже відібрані та використані в теоретичних узагальненнях. Тобто ця мікроекономіка є вільною від суб'єктивних оціночних міркувань і намагається формулювати наукові уявлення та узагальнення щодо економічної поведінки. Іншими словами, позитивна мікроекономіка через констатацію фактів та явищ, що підтверджують теоретичні узагальнення, вивчає те, що є та відбувається в навколишньому економічному середовищі і якою є поведінка в ньому мікросистеми.

Нормативна мікроекономіка являє собою оціночні міркування певних особистостей стосовно того, якою має бути поведінка споживача-покупця та виробника-продавця і які заходи мають бути вжиті для досягнення певної мети чи ліквідації деяких небажаних або негативних явищ. Нормативна економіка завжди ґрунтується на певній економічній теорії або на визначеному економічному відношенні. Нормативна мікроекономіка як складова нормативного економіксу також є базою для вироблення економічної політики як суб'єктів господарювання, так і держави в цілому.

Як приклад, що ілюструє різницю між позитивними і нормативними твердженнями, розглянемо ситуацію із платним навчанням у державному вищому навчальному закладі. У контексті позитивної мікроекономіки можна стверджувати, що якщо плата за навчання в університеті зростає, то за інших рівних умов

кількість абітурієнтів зменшиться. За нормативним твердженням на цю ж тему плати за навчання в університеті необхідно зменшити, для того щоб більше студентів могли здобути вищу освіту. Отже, якщо у висловленні використані такі слова, як «має бути», «необхідно вжити певних заходів» і т. п., то можна вважати, що ми маємо справу з проявом нормативної мікроекономіки.

1.3. Мета і зміст мікроекономіки як навчальної дисципліни

Мікроекономіка як навчальна дисципліна наявна у більшості навчальних планів майже в усіх університетах світу, які здійснюють підготовку фахівців економічного та менеджментського профілю. Це пояснюється перш за все світоглядним призначенням цього навчального курсу. Основна мета курсу «Мікроекономіка» полягає у формуванні ринково орієнтованого економічного світогляду майбутнього учасника суспільного виробництва, здатного до діяльності економіста-фахівця, менеджера або самостійної підприємницької діяльності, а також опанування студентами знань щодо принципів і методів прийняття оптимальних господарських рішень за існуючих обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Як дисципліна фундаментального циклу підготовки економістів і менеджерів мікроекономіка розв'язує низку завдань:

- надає знання про базові положення мікроекономічної теорії щодо вибору споживача і виробника, принципи раціональної поведінки мікросистем на ринках;
- формує навички використання інструментарію мікроекономічного аналізу для вивчення та оптимізації поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах;
- розширює фахові знання щодо функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, прагнення ринкової системи до рівноважного стану;
- навчає застосовувати прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування господарських мікросистем, виконання техніко-економічних розрахунків, пов'язаних із обґрунтуванням оптимальної поведінки учасників ринку.

Але чи не найголовнішим завданням курсу є формування у студентів переконання щодо того, що успіх будь-якого бізнесу залежить не тільки від фактичного стартового капіталу і підприємницького хисту, а й від знання закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях і вміння їх ефективно застосовувати. Для успішного оволодіння курсом недостатньо механічного запам'ятовування певного обсягу інформації, а необхідно творчо осмислювати явища і факти, що вивчаються. Набуті знання мають стати складовою загальної культури спеціаліста, громадянина.

Навчальна дисципліна «Мікроекономіка» має визначену логіку побудови і досить чітко визначений перелік питань теорії функціонування та розвитку мікросистеми. Ці питання за місцем і значенням у логіко-структурній схемі дисципліни

ліни зблоковані та відповідно послідовно розглядаються (рис. 1.1). На думку авторів, розгляд питань даної навчальної дисципліни має розпочинатись із вивчення ринкового механізму — блок 1 — з позицій мікросистеми, яка бере участь у цьому механізмі як носій індивідуального попиту та індивідуальної пропозиції. Саме у складі сукупного попиту та сукупної пропозиції мікросистеми співпрацюють за допомогою ринкового механізму. Окремому учаснику ринкових операцій принципово важливо знати всю гаму факторів, які впливають на ринковий попит і пропозицію та визначають їх динаміку. Також у край важливо розуміти принципи ринкового ціноутворення та вміти визначати вплив на ціни різних чинників.

Блок 2 передбачає розгляд питань, пов'язаних із поведінкою мікросистеми як споживача. Що та як (зрозуміло, у формалізованому вигляді) споживається індивідом, як він оцінює корисність від споживання певних благ та як розподіляє свій бюджет для отримання максимальної корисності або, іншими словами, як досягає свого рівноважного стану? Ці та інші питання висвітлюються у контексті кардиналістської й ординалістської теорій та із використанням специфічного інструментарію мікроекономічних досліджень.

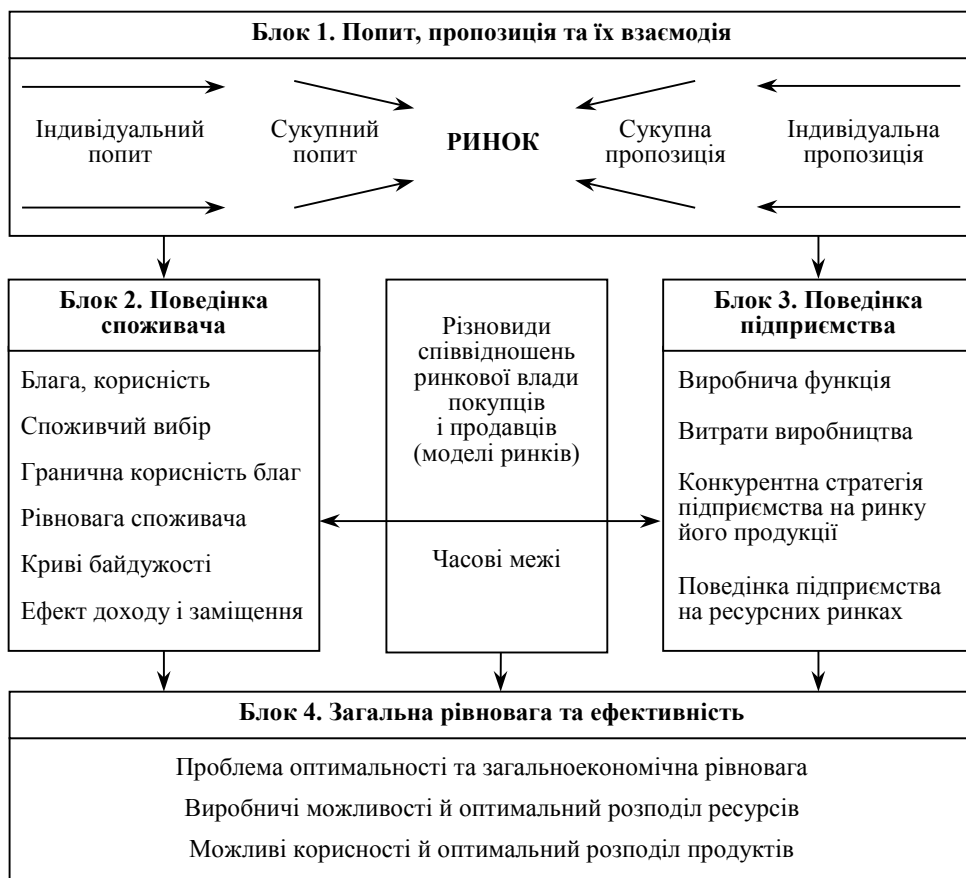

Рис. 1.1. Блочно-змістова схема курсу «Мікроекономіка»

У блоці 3 подано різні мікроекономічні аспекти функціонування і розвитку підприємства, яке купує необхідні ресурси, виробляє та продає свій товар. Тобто у даному блоці досить чітко виділяються три групи окремих, але тісно взаємопов'язаних питань — мікроекономічна теорія виробництва і питання моделювання поведінки підприємства на ринку свого товару та на ринку виробничих ресурсів. Ринкова поведінка підприємства розглядається за умов різного рівня розвитку конкуренції як між продавцями, так і між покупцями.

В останньому блоці 4 з позицій мікроекономічної теорії висвітлюються питання часткової та загальної ринкової рівноваги, оптимального розподілу товарів і ресурсів. Значна увага приділяється неспроможності ринкового механізму забезпечити регулювання суспільного життя у певних його складових і наведено короткий огляд теоретичних пропозицій з питань доповнень до ринкового регулювання з метою вирішення проблем соціальної ефективності.

Ключові положення

1. Економікс як складова економічної науки вивчає базові функціональні залежності, що описують економічний вибір, метою якого є максимально можливе задоволення людських потреб через виробництво товарів і послуг за обмеженого ресурсного забезпечення.

Розділ економіксу, що вивчає великомасштабні економічні явища, національну економіку в цілому та окремі її сектори, називається макроекономікою.

Дослідження економічних процесів, які відбуваються у різних складових макросистеми, з позиції окремого їх учасника — первинної господарської ланки, і механізмів прийняття відповідних рішень перебувають у центрі уваги мікроекономіки.

2. Мікроекономіка вивчає поведінку суб'єктів господарювання, які виступають як споживачами, відповідно — покупцями, так і виробниками (продавцями). У тій чи іншій якості, на стороні попиту чи пропозиції мікросистеми завжди вирішують проблеми розподілу обмежених ресурсів між альтернативними варіантами їх використання, оцінюють ці варіанти за цінами та обсягами товарів (послуг), аналізують ситуації на ринку певного товару та на суміжних з ним ринках і загалом вибудовують найкращу для себе лінію поведінки у стосунках з іншими мікросистемами та макросистемою в цілому.

3. Мікроекономіка спирається на загальнонаукову методологію. Разом з тим до її специфічних методологічних елементів відносяться принципи методологічного індивідуалізму, раціональності, рівноваги. Особливе місце посідає принцип раціональності поведінки мікросистем, що є головним припущенням економічної теорії. Цей принцип виступає сучасним трактуванням та узагальненням моделі «людини економічної», яку вперше запровадив Адам Сміт. Принцип може бути сформульований так: «Людина, здійснюючи економічний вибір, завжди буде прагнути досягти найкращого для неї стану з усіх можливих».

4. Найважливішим інструментом мікроекономічних досліджень є моделі. Модель являє собою формалізований опис економічного процесу чи явища, структура якого визначається як його об'єктивними властивостями, так і суб'єктивними цільовими настановами дослідження. Побудова моделі передбачає втрату певної частини інформації, що дозволяє абстрагуватись від другорядних елементів. У сучасному інструментарії використовується математичне та комп'ютерне моделювання, статичні та динамічні умови, спеціальні статистичні процедури, але головним інструментом економіста-дослідника, як і раніше, залишається сила абстракції та логічного мислення.